

VENEZUELA

HOGEI URTEZ INPERIALISMOAREN JOMUGAN

Bi hamarkada bete berri dira 1999 urtean Hugo Chavez lehendabizikoz hauteskundeak irabazi zituenetik. Ordutik, chavismoarekin amaitzeko saiakera ilegal edo ta kolpistak ugariak izan dira. Urtarrilaren 23tik indarrean dagoena estatu kolpe saiakera bat gehiago da, baina baita aspaldiko sendoena eta prestatuena ere. Zein da egoera? Nola heldu gara honaino?

TESTUA | Z. OLEAGA

JUAN GUAIDÓ BERE BURUA VENEZUELAKO PRESIDENTE GISA IZENDATZEN.

Mendebaldeko demokrazia kapitalistentzat, gaintitu ezineko muga gorria ez da demokrazia; kapitalismoa eta bere interesak baizik. Horregatik egiten zaio gerra interes horiek kolokan jartzen dituen orori: berdin dio botere instituzionala bozka edo arma bidez eskuratu den, berdin sistema politiko demokratiko edo diktatoriala dagoen indarrean. Gerra egiten zaio garaiko Sobietar Batasunari edo Espainiako Errepublikari, gerra Kubari, Libiari, Hamasi edo Venezuelari. Ez zaio gerrarik egiten interes horien mesedetan aritzen denari: ez AEBei, Saudi Arabiari, Marokori, Espainia frankistari edo Videlaren Argentinari.

“Ez dakit zer dela eta onartu behar dugun herrialde bat komunista bilakatzeari bere herritarren arduragabeke-riaren ondorioz. Gai garrantzitsuegiak dira bozka emaila txiletarrentzat, euren kabuz erabaki dezaten”, adierazi zuen Henry Kissingerrek Allenderen Txileri buruz. Ondorioak ondo gogoan ditugu. Latinoamerika osoan herritar arduragabeak biderkatu egin ziren garai batean. AEBek ahal beste diktadura militar hauspotu zituzten kontinente osoan, jendarte osoaren berreziketa eta garbiketa helburu: Brasil, Txile, Argentina, Nikaragua, Guatemala, Uruguai... Belaunaldi oso batek irakaspenak barneratuak zituela pentsatuta eta, hortaz, era arduratsuan

jokatuko zuelakoan, diktaduren zikloa itxi eta demokrazia neoliberalena zabaldu zen, bozka eskubide eta guzti.

Xabier Arruti Imaz lazkaotarra 1981ean heldu zen Venezuelara errefuxiatu gisa. Garai neoliberalak ezagutu zituen. Baita Chavezen estreinako garaipena ere, 1999 urteko hauteskundee-tan. Iraultza bolibartarrean buru belarri murgildu da. Egun Monseñor Iturriza udalerriko alkatetzaren zuzendari orokorra da eta gobernu egituretan hainbat kargu izan du urteetan. Bi aberri dituela dio, jaiotzen ikusi zuena eta altzoan hartu duena. Chavezena Latinoamerika osoan ziklo neoliberal iraui eta ziklo aurrerakoa abiatzeko lehen hauteskunde garaipena izan zen –ahaztu gabe, indar ez-kertiar zein aurrerazaleen hauteskunde garaipenak aurretik borroka herritarrek sortutako testuinguru berrietan gertatu zirela–. “Venezuelak ezkerrearen birjaiotzea ekarri zuen Latinoamerikara. Kuba zegoen soilik, isolatua eta bakarrik, Nikaragua aspaldi galduta”, dio Arrutik. “Gero etorri ziren Kirchner Argentinan, Lula Brasilen, Evo Bolivian... gobernu ez-kertiarrak edo behintzat aurrerakoiak”. Batzuk herrialdeko eliteen pribilegioak auzitan jartzera heldu ziren, Venezuela tartean. Beste batzuk ez. Baina denek sustatu zituzten Latinoamerikako herrien arteko aliantzak barnera begira

eta Mendebaldeaz gaintutakoak kanpoan, Txinarekin nagusiki.

Onargarriaren marra gorri estuak gaintitu zituztela iritzita, berriz ere jendartearen berreziketari heldu zioten tokian tokiko eta Mendebaldeko eliteek –bereziki AEBetakoek–. “Celayaren aurkako Estatu kolpea etorri zen Hondurasen, Paraguayo Fernando Lugo boteretik kenarazi zuten, Dilma Roussefen aurkako prozesua eta Lularen espetxeratzea Brasilen, Cristina Fernandez aurkako prozesuak Argentinan eta beste”, aletzen du Arrutik.

GUAIDOREN ETA AEB-EN ESTATU KOLPEA, AZKEN SAIKERA

Oposizioa eta AEBak denetarik egiten saiatu dura hogei urteotan chavismoa botere instituzionaletik kanporatzeko. Esaterako, 2002ko estatu kolpea Chavezen aurka, blokeo ekonomikoa, gerra informatiboa, matxinada biolentoak 2014an eta 2017an.

Zuleima Vergel venezuelarra Corriente Revolucionaria Bolívar y Zamora (CRBZ) mugimenduko militantea eta nazioarteko harremanen arduraduna da. CRBZ Venezuelako mugimendu herritar iraultzaileen artean sustraituenetakoa da. Chavez hiltzean oposizioak estrategia aldatu zuela dio: “Maduroren lehen garaipenetik aurrera hauteskundeei eta emaitzei zi-

legitasunik ez aitortzean oinarritzen da”.

Egunotako estatu kolpe saiakeraren genesia 2017 urte hasieran kokatzen dute hainbatek, Errepublika Dominikarran: oposizioaren eta gobernuaren arteko negoziatio mahaia hautsita geratu zen, eta oposizioaren gehiengoak hauteskondeen bidea baztertu zuen hortik aurrera. “Adostutakoa sinatzera zihoazela, AEBek oposizioari deitu zioten, sinatu ez zezan. Akordioetako bat Madurok hauteskunde presidentzialak deitzea zen”, dio Arrutik. Hauteskundeak aurreratu ziren halere, eta Madurok irabazi egin zituen 2018ko maiatzean, bozen %67,8arekin.

Zuleima Vergelek hiru plano nagusi nabarmendu ditu erasoan: “Gerra ekonomikoa sakontzea; Gobernua diplomatikoki isolatzea; eta barne mailan haustura instituzionalak bilatzea, bereziki indar armatuetan”.

Gerra ekonomikoa aspalditik dator. Blokeoa, isunak, zigorrak. Mikel Moreno Calzada bilbotarra Pakito Arriaran Fundazioko kidea da eta elkartasun internazionalista lantzen dute. Zazpi urte daramatza Caracasen bizitzen eta chavismoaren mugimendu herritarrekin harreman estua du. Gerra ekonomikoa elikagaiak edo sendagaiak bezalako oinarritzko behar materialei erasaten die. “Estrategia horren helburua, azken batean, herritarren hautua aldaraztea da. Jendeak esatea: ‘Ni chavista naiz, baina medikamentuak heldu ahal izateko oposizioak agindu behar badu, bada, agindu dezala’”. Urtarrilaren 23an Guaidó presidente autoizendatu zenetik, jauzi kualitatiboa eman dute kolpistek eta haien aldekoek. Britainia Handiak blokeatu ditu Venezuelak han gordeta dituen 1,2 milioi dolar. AEBetako gobernuak Venezuelako estatuko petrolio enpresak bere lurraldean dituen funtsak izoztu ditu: 7.000 milioi dolar. Neurri horrek hurren-

go urtean beste 11.000 milioi dolarreko galera ekarriko lioke. Ondorioak ez dira nolanahikoak.

Barne zatiketaren helburuan hankamotz dabilta kolpistak momentuz. Gora begira politikari, epaile zein militarrei chavismoa abandonatzeko luzatzen zaizkien deiak etengabeak dira –mehatxuak ahaztu gabe–. Baina apenas lortu dute ezer. Ahalegin handienak armada presionatzera edo erostera zuzendu dituzte, sektore estrategikoa baita. Orain arte ahobatekoa izan da Indar Armatu Bolibarianoen posizioa Maduroren eta, batez ere, legalitatearen alde. Arrutik, Vergelek zein Morenok, hirurek uste dute horretan mantenduko direla –egoera orokorra ezin dela aurrikusi argi badiote ere–.

Behera begira, nekeak neke eta auto-kritikak autokritika chavismoak gehiengo soziala izaten jarraitzen du. Erasoak mobilizazioa eta batasuna hauspotu dituzte gainera, solaskideen hitzetan. “Antolakunde sozialen eta oinarri chavisten batasuna indartu du”, dio Vergelek. “Azken urteotan egoera sozial eta ekonomikoa gaiztotu egin da, arrazoi ugariengatik: petrolioaren prezioaren beherakadak asko baldintzatzen du Venezuelako ekonomia, blokeo ekonomikoa eta isunek eragina dute, ustelkeria arazoa da, eraginkortasun eza ere bai... Egia da chavismoak babes pixka bat galdu duela kalean. Baina oraingoaren moduko erasoek, 2014an *guarinba* deituriko istiluekin gertatu bezala, chavismoa batzen dute”, uste du Moreno bilbotarrak.

Oposizioak, bere aldetik, kamustua du aspaldiko kale-giharra. Urtarrilaren 30eko asteazkenerako Guaidó deitutako mobilizazioak otsailaren 2ko larunbateko mobilizazio erraldoiaren aurrekaria izatea nahi zuen oposizioak. Morenok dio Caracasen 2.000 eta 3.000 pertsona inguru atara zirela kalera, espero zenetik oso behera. Asteburuan “jende asko bai bildu da,

baina horrelako mobilizazio masiboetan batu ohi izan dutena gutxiago nabarmen”. Gobernuak ere deitu zuen manifestazioa egun berdinerako, kopuruak behera egin zuen honetan ere Morenoren arabera. Kolpistek otsailaren hamabirako deitu dute hurrengo mobilizazio egun masiboa.

Bitartean, barne mailan arrisku handiena ekintza biolento edota armatuetan ikusten du Vergelek. Oposizioko kideek zonalde aberatsetan egindakoak, zein auzo pobreetan diru bidez sustatuta-koak: “Auzo chavista batean foku biolento bat pizteagatik 20 eta 30 dolar artean ordaintzen da”.

OPOSIZIOAREN GIDARITZA ETA INDARGUNEA, VENEZUELATIK KANPO

Hasieratik ikusi zen kolpe saiakeraren zutabe garrantzitsuenetarikoa atzerria dela: AEBetako gobernuak minutu gutxira onartu zuen Guaidóren autoizendapena; Latinoamerikako gobernu kontserbadoreak batzen dituen Limako Taldeak berdin egin zuen jarraian; Europar Batasunak 8 eguneko epemuga ezarri zion Venezuelari “hauteskunde libreak” deitu zitzaizkion, nahiz eta Europako Legebiltzarrak epe hori amaitu aurretik onartu duen Guaidó presidente zilegi bezala.

Barne mailako haustura eta konfrontazio saiakerek beren helburuak betetzeko zailtasunen aurrean, kanpo aldagaiak pisua irabazten ari dira estrategia orokorrean, eta AEBen gidaritza egunez egun agerikoagoa da. Barnean ezin eta atzerriaren zati batean soilik irudikatu ahal izan du Guaidó bere ustezko presidentetza: aitortu duten herrialdeetarako enbaxadore paraleloak edo estatuaren nazioarteko enpresetako zuzendari berriak izendatu ditu. Publikatu denez, urtarrilaren 30ean telefonoz jardun zuen Trump presidentearekin. Nazioarteko

bat

Soziolinguistika aldizkaria

HIZKUNTZA NORMALKUNTZA ETA GLOTOPOLITIKA ALDIZKARIA

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA
Martin Ugalde K.P. / 20140 - ANDOAIN
kluster@soziolinguistika.eus
bat.aldizkaria@soziolinguistika.eus
<http://www.soziolinguistika.eus/bat>

BAT 109 > XI. HAUSNARTU EUSKAL SOZIOLINGUISTIKA SARIAK

LEHEN SARIA: Izaskun Kuartango Atxa > Bezero misterioitsuaren teknika herri-administrazioetako zerbitzu-hizkuntzaren ebaluazioan. BIGARREN SARIA: Miren Artetxe Sarasola > Hiztun berriak eta berto-mundua.	HIRUGARREN SARIA: Irati Lizeaga Elizalde > Lintzirin: Eragin Linguistikoaren Ebaluazioan oinarritutako Euskara Sustapen Ekintza Plana (ESEP). Onintza Legorburu Larrea > Genero rolek hitaoren erabileran izan duten eragina:	Antzuolako herritarren diskurtso eta praktikak. Zigor Etxebarria Urbizu > EAEko Administrazioa euskalduntzeko sistema. Balantze bat eta aurrera begirako proposamen batzuk.	GUREAN ATALA Paula Elosua, Antton Peñaalba > Komunikazio-kompetentziaren ebaluazioa eremu urriko hizkuntzak biziberritzeko lurraldeetan. EGAren proba idatzia.
---	---	---	--

komunikabide indartsuenak ere kolpistekin daude. Guaido presidente beza la onartzeaz eta bere inguruko babesa puzteaz gain, Venezuelaren argazki gatazkatsu, ezegonkorra, bizi ezina ari dira hedatzen. Esku-hartzearen zilegitasuna indartu nahi da horrekin. Moreno eta Vergel Caracasetik, eta Arruti Chichiriviche herritik, ordea, bat datoz 23az gozotik kalean normaltasuna izan dela nagusi esatean.

HERRIALDE LAGUNAK

Etsai asko eta indartsuak ditu parez pare Venezuelak atzerrian. Baina aldekoak ez dira ez gutxi, ez makalak. Errusia eta Txina azpimarratzea ekidinezina da, mundu mailako potentzia ekonomiko eta militarrik biak ala biak. Politikoki herrialde lagunak izateaz gain, lotura ekonomiko zuzenak dituzte Venezuelarekin, milaka milioi euroko inbertsioak tartean. Eremu militarrean ere akordioak sinatu dituzte. AEBen esku-hartzeen aurrean, euren interesak defendatuko dituztela adierazi dute biek. “Venezuela bere aliantzak berregituratzen joan da, mundu multipolarraren klabea. Errusia eta Txina adi daude”, dio Vergelek. Besteak beste horrelako agertokien aurrean bizkarrak zainduago izateko estutu ditu potentzia handiekiko loturak Venezuelak. Ez dira berme erabatekoak, geopolitikaren bidezidorrak lanbrotsuak eta korapilatsuak direla gogorarazten du Morenok. Venezuelak herrialdeaz gaindiko interes asko dago jokoan, Latinoamerika zein mundu mailakoak: eragin gune politikoak, aliantza geostrategikoak, lehengai eta mineral preziatuak eta beste. Politikoki, “Venezuela erortzen bada automatikoki Latinoamerika eta Karibe osoa berri ere AEBen atzeko patio bihurtuko

NICOLAS MADUROK ADIERAZI DU EUOPAR BATASUNAREN ULTIMATUMA AEB-EN PLANEN PARTE DELA.

lirateke”, Arrutiren ustez. Mundu osoko ezkerrentzat litzateke atzera pauso ikaragarria, Vergelen esanetan.

AURRERA BEGIRA: AGERTOKI GUZTIAK ZABALIK

Europar Batasunak hauteskundeak deitzeko jarririko epe muga amaituko da, Limako taldeak bilera ospatua izango du otsailaren lauan, zazpirako deitu dute nazioarte Mexikok eta Uruguai negoziatzioa bultzatzeko. Hau irakurtzen denerako beraz, egungo korapiloetako zenbait askatuak egongo dira, hipotesietako batzuk baztertuak eta beste batzuk indartuak.

Aukerak enfrentamendu AEBen esku-hartze militar irekitik adostasun motaren bat erdiesteraino doaz, eta bi mutur horien artean alternatibak haia maika dira. Uneotan, ematen du kolpistek laguntza humanitarioaren izenean ere saiaturiko direla gobernu batotzen. Guaidok larunbateko manifestazioko mintzaldian jakinarazi zuen hiru “korri-

dore humanitario” zabalduko dituela nazioarteko laguntzarekin: zehaztu gabeko Karibeko irla batetik, eta Kolonbia eta Brasileko mugetatik –Guaido presidentetzat onartu duten eskuin muturreko gobernuak dituzten bi herrialde–. AEBek egun bat geroago jakinarazi zuten Guaidoren “gobernuaren” eskaerari erantzunez “laguntza” bidaliko dutela.

Etorriko dena aurreikustea ezinezkoa da: ezegonkortasunagatik; jokoan dauden faktore, indar zein interes ugari eta gurutzatuengatik; Morenok eta Vergelek azpimarratzen duten bezala, “la impredecibilidad” Venezuelaren bereizgarria baita.

Arrutik ez du zalantzarik, okerrera helduta ere chavismoak borroka egingo du: “Gogorra egingo zaie Venezuela hartzea, bai barne indarengatik bai nazioartean ditugun lagunengatik. Ez dute batere erraza izango, *carajo!*”. Vergel irmo mintzo da: “Jendarte zibila ere ari gara lurraldea defendatzeko prestatzen. Ez ditugu gure lorpenak entregatuko”. ●

blogetan!
BLOG IZARREN BILA

Eman izena!
Lehiaketan parte hartzeko
epea **otsailaren 24a**
arte egongo da zabalik

SARIAK

Bernat Vidal artistaren garaikurra
200 euroko diru txakea
ARGIA kolaboratzeko aukera

azkue
FUNDATZA

KATEGORIAK Kultura / Gizartea / Zientzia / Aisia / Politika / Teknologia

blogetan.eus